

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล People's Political Participation under the Good Governance Principle

สาธิต กฤตลักษณ์¹

Sarhit Krittalack

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2557

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นตัวชี้วัดทางรัฐศาสตร์ที่สำคัญบ่งบอกให้ทราบถึงความใส่ใจความสนใจทางการเมืองของประชาชนได้อย่างดีเยี่ยม งานวิจัยนี้ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักการธรรมาภิบาลกับการปกครองท้องถิ่น ผู้วิจัยได้เลือกเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพื้นที่ศึกษา ด้วยเหตุผลจากการที่เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดได้รับรางวัลระดับประเทศมากมาย อาทิ รางวัลบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี รางวัลพระปกเกล้าทองคำ รางวัลท้องถิ่นต้นแบบที่มีความโปร่งใสจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นั้นย่อมแสดงให้เห็นได้ว่าประชาชนในเขตเทศบาล ต้องมีความรู้ความเข้าใจในด้านการปกครองท้องถิ่นและที่สำคัญการความร่วมมือ จากการลงพื้นที่พบว่า ประชาชนให้ความสนใจด้านการเมือง มีการพูดคุยสนทนากัน รับฟังข่าวสารทางการเมืองตามสื่อวิทยุ โทรทัศน์และสื่อหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ แต่การร้องทุกข์ร้องเรียน การร่วมวางแผนพัฒนาเทศบาลพบว่ามีส่วนน้อย ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการวิจัยความสัมพันธ์ของประชาชนด้านเพศ อายุ การศึกษาและอาชีพ จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาทางเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจด้วยการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จำนวน 300 คน

คำสำคัญ : 1. การมีส่วนร่วม 2. หลักธรรมาภิบาล

ABSTRACT

Political participation of people is a significant indicator of political specifying people's attention in politics effectively. This research study investigates political participation of people toward good governance principles implemented by local administrative organizations. Roi-Et municipality, Muang district, Roi-Et province was purposively selected as a target area for this research study since Roi-Et municipality received many awards such as Good Governance Awards, Prajadhipok Institute's awards

¹ สำนักงานเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

and NACC Integrity Awards on transparency which imply that people residing in the area of Roi-Et municipality have knowledge concerning local administration. According to the field study, the researcher found that Roi-Et municipality people were interested in political matters; they usually talk about political issues, they always follow the political news broadcasted via various media channels such as radio and television including newspaper. However, they didn't have a chance to give complaints and participate in the development plan for the municipality. Consequently, the researcher became interested in studying political participation of people toward the principles of good government implemented by local administrative office. This research also investigated whether the interaction among the effective factors comprising gender, ages, education and occupations influences political participation of people or not. This research applied a documentary research methodology and exploratory research to collect the data from the sample group using a questionnaire as a research instrument. The samples were 300 eligible voters for municipal election residing in Roi-Et Municipality area.

Keyword : 1. Political Participation 2. Good Governance

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากคำกล่าวของท่านประธานาธิบดีอับราฮัมลินคอล์น ที่ว่า “การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน” แสดงให้เห็นว่า ท่านให้ความสำคัญกับประชาชน เป็นการยอมรับการเข้ามามีส่วนในการปกครอง ด้วยวิธีการมีส่วนร่วมซึ่งจะเห็นจากวลีที่ว่า “โดยประชาชน” หมายความว่า การมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน เพราะฉะนั้น ทุกประเทศทั่วโลกที่มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนภายในประเทศเป็นสำคัญ (กรรณิกา ชมดี, 2524, หน้า 2) แต่การที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้มากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับผู้ปกครองประเทศหรือรัฐบาลที่บริหารกำกับดูแลประเทศนั้นๆ ดังปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในปัจจุบัน ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยเหมือนกันแต่การเข้าถึงของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการปกครองแบบประชาธิปไตยก็ยังเป็นการปกครองที่ให้ประชาชนได้มีสิทธิและเสรีภาพมากกว่าการปกครองแบบเผด็จการหรือสังคมนิยม ใน ประเทศดังกล่าวจะพยายามออกแบบความเป็นอยู่ให้กับประชาชน จัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตทุกอย่างให้ การแสดงสิทธิเสรีภาพหรือการมีส่วนร่วมในการปกครองเหลืออยู่น้อยมาก ทุกอย่างจะอยู่ภายใต้อำนาจของคณะผู้นำประเทศ ตรงกันข้ามกับประเทศที่ใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ประเทศเหล่านี้จะมีกฎหมายที่เป็นหลักค้ำประกันสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชน ซึ่งเราเรียกว่า “รัฐธรรมนูญ” รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด สำคัญที่สุด กฎหมายอันใดจะขัดมิได้ รายละเอียดภายในกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้นจะระบุไว้เกี่ยวกับขอบเขตอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหาร อำนาจหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ อำนาจหน้าที่ฝ่ายตุลาการ ที่มาของสมาชิกสภาสูงหรือสภาล่าง การมีสิทธิหน้าที่ในด้านต่างๆ ของประชาชน

ที่ต้องเกี่ยวข้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นต้น (จรูญสุภาพ, 2515, หน้า 7)

การที่เรามีสิทธิ เสรีภาพ การแสดงออก การเรียกร้องถึงความต้องการในการมีชีวิตที่ดี ภายใต้การปกครองของประเทศหนึ่ง ย่อมแสดงว่า เรามีส่วนร่วมในการปกครองของประเทศนั้น อาจจะแสดงออกมาตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน เช่น การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆของทางราชการ หรือการเรียกร้องหาความเป็นธรรม เป็นต้น (ชวนะ ภวภานนท์, 2522, หน้า 13) การแสดงออกดังกล่าวเป็นสิ่งทีประชาชนทั่วไปกระทำได้อย่างเต็มที่และกว้างขวาง ถือว่าเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์อันสำคัญของกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ระบุไว้ในหลายมาตรา ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ภายใต้กฎหมายกระจายอำนาจ พร้อมกับต้องการให้การเมืองดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ มั่นคง เป็นที่พึ่งพาของประชาชนในพื้นที่ด้วยการนำหลักธรรมาภิบาลมาบังคับใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งไปที่การปกครองท้องถิ่น กฎหมายรัฐธรรมนูญให้ความสำคัญมากกับการกระจายอำนาจ คิดว่าการกระจายอำนาจจะทำให้พี่น้องประชาชนได้รับความสุขสบาย ได้รับการบริการที่ดี การดูแลเอาใจใส่อย่างเท่าเทียม ทั้งถึง และสร้างความมั่นใจให้แก่เจ้าหน้าที่ ข้าราชการ ประชาชน ด้วยหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีการนำหลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใสและที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมของประชาชน มาใช้ในการบริหารจัดการของการปกครองท้องถิ่นทุกรูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539, หน้า 4)

ทำไมต้องการปกครองท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นสำคัญอย่างไร เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยแค่ไหน สนับสนุนวัตถุประสงค์ของหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยเพียงใด จากประสบการณ์การทำงานของผู้วิจัย ทำให้ทราบว่า “การปกครองท้องถิ่นสำคัญอย่างไร” สรุปได้ดังนี้ คือ

1. การปกครองท้องถิ่นส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้ ฝึกหัดปฏิบัติ และเข้าใจถึงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ด้วยการเรียนจากของจริงปฏิบัติจริง

2. การปกครองท้องถิ่นจะช่วยแบ่งเบาภาระการบริหารการดูแลความทุกข์ สุขของประชาชนของรัฐบาลกลาง โดยเป็นไปในลักษณะของการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่นโดยตรงในรูปแบบของการถ่ายโอนภารกิจ บุคลากรหรืองบประมาณ เพื่อให้การบริการเข้าถึงประชาชนรวดเร็วยิ่งขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้นและตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

3. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องเข้าไปมีบทบาทสำคัญในองค์การบริหารท้องถิ่น เรียกว่าต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นทุกขั้นตอน นับตั้งแต่ การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น การไปออกเสียงเลือกตั้ง เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการวางแผน ร่วมการตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติงาน หรือร่วมตรวจสอบและถอดถอน สิ่งดังกล่าวเรียกว่าเป็นขั้นตอนของการปกครองตนเอง เลือกผู้บริหาร ร่วมบริหาร ตรวจสอบการทำงาน หากไม่ดีก็ทำการถอดถอน

4. การปกครองท้องถิ่น สามารถสนองตอบความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นรู้ว่าอะไรคือความต้องการเร่งด่วน ประชาชนต้องการอะไรก่อนอะไร

หลังการทำงานจึงเกิดความรวดเร็วตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

5. การปกครองท้องถิ่น จะเป็นพื้นที่สร้างผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ผู้นำที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ย่อมจะตระหนักถึงความรับผิดชอบที่มีต่อประชาชนในพื้นที่ การได้รับการสนับสนุนจากชาวบ้านถือว่าเป็นการยอมรับให้เข้ามาบริหารในองค์กรท้องถิ่น ดังนั้นการทำงานจึงต้องอยู่บนความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่ออนาคตที่ดีทางการเมืองต่อไปในวันข้างหน้า ซึ่งอาจจะได้รับการสนับสนุนให้เป็นสมาชิกสภาในระดับที่สูงขึ้น เช่น สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา

6. การปกครองท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง เพราะท้องถิ่นนั้นยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นแบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การพึ่งตนเองคือประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เลือกเอง ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ตรวจสอบติดตามผล หรือร้องเรียนหากการบริหารไม่โปร่งใส สิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชนรู้สึกมีอำนาจเกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระของการปกครองตนเองซึ่งมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง (ประหยัด หงส์ทองคำ, 2526, หน้า 16)

จากความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นดังที่นำเสนอ ทำให้ทราบว่า ท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วม นั้นจะแยกขาดจากกันไม่ได้เลย ท้องถิ่นมีอำนาจการบริหารจัดการ มีกฎระเบียบข้อบังคับตามกฎหมายเพื่อใช้ในการพัฒนาพื้นที่ ถ้าหากขาดการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่ ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ ไม่เห็นด้วย โครงการต่างๆที่จัดทำขึ้นก็ล้มเหลวไม่ประสบผลสำเร็จ ทางตรงกันข้ามหากประชาชนในพื้นที่ต้องการให้เกิดโครงการต่างๆเพื่อสร้างสรรค์การมีส่วนร่วม อาทิ ความต้องการตลาดสดและมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง การก่อตั้งชมรมออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ การฟื้นฟู อนุรักษ์ และรักษาประเพณีวัฒนธรรม โครงการดังกล่าวหากขาดการสนับสนุนจากท้องถิ่นแล้วอาจจะไม่สามารถทำได้ ดังนั้น “การมีส่วนร่วม” จึงมีความสำคัญกับการปกครองท้องถิ่นอย่างมากมาย การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นนิมิตหมายที่ดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในอนาคตข้างหน้าเราจะได้เห็นประเทศไทยมีการปกครองประชาธิปไตยแบบเต็มใบจริง ๆ ก็ได้ (ประหยัด หงส์ทองคำ และอนันต์ เกตุวงศ์, 2524, หน้า 10)

ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่น โดยจะเห็นได้จากนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา นโยบายของกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางการเมือง ด้วยการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในทางความคิดการพัฒนาท้องถิ่นทางการเงิน การคลัง การกำหนดแผนพัฒนาของตนเองมากขึ้น ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นมากขึ้น กำหนดไว้ทั้งขั้นตอนการถ่ายโอนอำนาจให้แล้วเสร็จเมื่อไหร่ กำหนดที่มา อายุการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นอย่างชัดเจน ให้มีการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ให้อำนาจประชาชนสามารถลงชื่อร่วมกันถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นได้หากพบว่าประพฤติมิชอบตามหลักการของกฎหมาย (อุทัย หิรัญโต, 2523, หน้า 3)

จากความเป็นมาและความสำคัญที่ผู้วิจัยได้นำเรียนเบื้องต้นทำให้ทราบว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนกับการปกครองท้องถิ่นนั้นมีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาถึงลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนในรูปแบบของเทศบาล และมีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งเสริมทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สาเหตุที่ผู้วิจัยได้เลือกเทศบาลเพราะเป็นท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนมาก มีความพร้อมในการบริหารจัดการสูงและอยู่ในพื้นที่ที่มีการตื่นตัวทางการเมืองของภาคประชาชนมากกว่าท้องถิ่นอื่นๆ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาล

2.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนชอบเข้าร่วมกับท้องถิ่น

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ประชาชนส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นน้อย มองเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีมารับฟังข้อมูลข่าวสารอยู่เป็นประจำและหลากหลายช่องทาง เช่น จากการกระจายเสียงตามสายของเทศบาล การอ่านข่าวสารจากนิตยสารรายสัปดาห์ การดูข่าวจากทีวี การพูดคุยสนทนากับเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง

3.2 เพศ อายุ การศึกษาและอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นแตกต่างกันหรือไม่

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับสถิติทางการเมืองขั้นพื้นฐานที่ประชาชนคนไทยต้องปฏิบัติตามหน้าที่ ผู้วิจัยเลือกใช้พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นกับแผนพัฒนาท้องถิ่นและการร้องเรียน ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เป็นกรณีศึกษาการมีส่วนร่วม ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสำคัญส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

การวิจัยในครั้งนี้ใช้บุคคลเป็นตัวอย่าง (Sampling unit) โดยการสุ่มตัวอย่างมีแบบระบบ (Systematic Random Sampling) จากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ 10 เดือนตุลาคม 2557 ซึ่งมีจำนวน 23,626 คน ชาย 10,804 คน หญิง 12,822 คน ซึ่งทำการสุ่มตัวอย่างได้จำนวน 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยอาศัยเอกสารและงานวิจัยที่สอดคล้องและเกี่ยวข้องเป็นหลักการพร้อมทั้งคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามมีทั้งส่วนที่เป็นคำถามเปิดและปิด โดยมีโครงสร้างของแบบสอบถามดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามทั่วไปของประชากรตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามที่สร้างขึ้นเพื่อที่จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนจากการรับข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น ความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักการของการปกครองท้องถิ่น การมองเห็นประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนาเทศบาลและการร้องเรียนการติดตามการบริหารงาน ปัจจัยและสาเหตุที่เข้าร่วม

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าโคสแควร์ ในการอธิบายข้อมูลและทดสอบสมมติฐานโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+

5. ผลการวิจัย

5.1 ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจกับบทบาทของการปกครองท้องถิ่นมองเห็นและรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองในหลายรูปแบบ เช่น พุดคุยสนทนาในกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ ในเครือข่าย รัฟฟังข่าวทางวิทยุ ทีวี เสียงตามสายของท้องถิ่น อ่านข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ แต่ทางด้าน การเสนอความคิดเห็นการเข้าร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น การร้องทุกข์ร้องเรียนน้อย การที่ประชาชนให้ความร่วมมือมาจากหลายสาเหตุ อาทิ ขอบคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาท้องถิ่น ชอบนโยบายการบริหารงาน ชอบแสดงออกเพราะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน

5.2 เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลกับการปกครองท้องถิ่น

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการทำการวิจัยและศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลกับการปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ได้ข้อสรุปในประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 ผลวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจกับหลักการการปกครองท้องถิ่นมากพร้อมกับมองเห็นประโยชน์จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองและมีความคิดเห็นต่อหลักการในการปกครองท้องถิ่นมาก แต่มีการอ่านข่าวสารจากวิทยุกระจายห้ข่าวรายสัปดาห์และการฟังข่าวจากเสียงตามสายของเทศบาลน้อย จึงขออภิปรายผลดังนี้

เมื่อพิจารณาด้านความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล พบว่าประชาชนในเขตเทศบาลมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองมาก อาจเป็นเพราะเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดได้ก่อตั้งมาเป็นเวลานาน (พ.ศ. 2483) การให้บริการในด้านต่าง ๆ ของเทศบาลจึงมีความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทำให้ประชาชนรู้จักเทศบาล นอกจากนี้คณะผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรง จึงทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับการมองเห็นประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการปกครอง พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลจะมองเห็นประโยชน์จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในท้องถิ่น

ทราบและรู้ปัญหาของตนได้ดี การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจจะได้รับการสนองความต้องการในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น หรืออาจเป็นเพราะต้องการรักษาสถานภาพความเป็นอยู่ของตนในสังคมให้คงอยู่ตลอดไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพทาย วิเศษจนกิจ (2520) พบว่าการมองเห็นประโยชน์จากการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมมากขึ้น

ผลการศึกษาพฤติกรรมการรับข่าวสาร พบว่า ประชาชนได้ให้ความสนใจมากในด้านการติดตามข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น การฟังข่าว การดูข่าวสาร/สารคดี การอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน ซึ่งโดยปกติประชาชนจะคอยติดตามสื่อเหล่านี้เกือบทุกวัน ซึ่งอาจเป็นเพราะความเจริญก้าวหน้าของสื่อต่าง ๆ และประชาชนได้ให้ความสนใจข่าวสารทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมเพิ่มมากขึ้น แต่ให้ความสนใจน้อยต่อข่าวสารที่มาจากการวิเคราะห์ข่าวสารรายสัปดาห์และเสียงตามสายของเทศบาลซึ่งอาจเป็นเพราะว่าเทศบาลไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของเทศบาลมากนัก

6.2 จากการศึกษา พบว่า ตัวแปรเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยมีความน่าสนใจ ดังนี้

1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น

1.1) เพศหญิง มีแนวโน้มไปเลือกตั้งมากกว่าเพศชาย เพราะ มีจำนวนประชากรมากกว่า การเข้าร่วมกลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มกิจกรรมเฉพาะ เช่น ยุวพุทธิกะ กลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้ทราบกิจกรรมทางการเมือง จึงสนใจในการเลือกตั้งมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพทาย วิเศษจนกิจ (2520, หน้า 89) พบว่า สตรีหรือเพศหญิงมักจะให้ความสนใจ ติดตามข่าวสารทางการเมืองมากกว่าเพศชาย เพราะมีการร่วมกิจกรรมทางสังคมหลากหลาย จึงทำให้ทราบกิจกรรมทางการเมืองมาก

1.2) ผู้ที่มีอายุวัยกลางคน (อายุ 31-40 ปี) มีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงมากกว่าผู้ที่อยู่ในวัยอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเลน (Lane 1965, p. 216-219) พบว่าช่วงชีวิตของบุคคลจะมีพฤติกรรมทางการเมืองซึ่งแตกต่างกัน โดยเน้นว่าบุคคลเมื่อเข้าสู่วัยกลางคนมีแนวโน้มเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

1.3) ด้านการศึกษา ผู้ที่มีการศึกษาปานกลางและผู้ที่มีการศึกษาสูง มีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยวัฒน์ รัฐจร (2525, หน้า 202) พบว่าประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองมากขึ้นเมื่อมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าประชาชนผู้ระดับการศึกษาสูงเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองรวมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาค่ำหรือไม่มีการศึกษาเลย

1.4) ด้านอาชีพ ผู้มีรายได้สูงไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มีรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถม ทรรศัยเจริญ (2525, หน้า 108) พบว่าผู้ที่มีรายได้สูงจะเข้าร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้มี รายได้ต่ำและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัสวดี หุ่นยนต์ (2528, หน้า 779) พบว่าฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับที่แตกต่างกัน

2) การเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ได้ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลมากนัก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ด้วยเหตุผลคือ ที่ผ่านมามีการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลมักจะดำเนินการโดยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลและในการดำเนินนี้ก็เปิด

โอกาสเฉพาะผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ (ผู้ทรงคุณวุฒิ) ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้คัดเลือกเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเท่านั้น ในการศึกษาคั้งนี้จะเห็นได้ว่าตัวแปร เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ผู้มีอายุในวัยกลางคน มีการศึกษาสูง และมีฐานะทางเศรษฐกิจดีมีแนวโน้มที่ไม่มากนัก สำหรับผู้ที่มีถิ่นฐานในเขตเทศบาลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้างต้น

3) การร้องเรียน/ติดตามการบริหารงาน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ได้ให้ความสำคัญในการควบคุม/ติดตามการบริหารงานมากนัก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าไม่ทราบวิธีการในการควบคุม/ติดตามการบริหารงานหรือมีทัศนคติว่า เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องของผู้บริหารที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบราชการ การควบคุม/ติดตามการทำงานของผู้บริหารงานของคณะผู้บริหาร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น สำหรับการศึกษาคั้งนี้จะเห็นได้ว่า ตัวแปร เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะอธิบายได้ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนซึ่งมีความรู้สูงและมีการประกอบอาชีพ มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในการร้องเรียน/ติดตามการบริหารงาน ซึ่งก็ไม่มีมากนักสำหรับประชาชนในเขตเทศบาลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้างต้น

ผลสรุปที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีอายุในวัยกลางคน มีการศึกษาและมีการประกอบอาชีพ มีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่น อาจเป็นเพราะว่าเมื่อผู้คนมีอายุเข้าสู่วัยกลางคนจะมีความพร้อมทั้งด้านการศึกษาและความมั่นคงทางอาชีพ จะเป็นผู้ที่มีความเข้าใจการเมืองการปกครอง ตลอดจนสิทธิต่างๆตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงให้ความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม และทางด้านจิตวิทยาอื่น ๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยนั้น จากกรณีศึกษาประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พบว่า ผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะดังนี้ คือ เพศหญิง มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศชาย นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ เมื่อพิจารณาถึงการเป็นกลุ่มสมาชิกหรือองค์กรต่าง ๆ ส่วนมาก พบว่า ประชาชนส่วนมากเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะมีการส่งเสริมจากหน่วยงานท้องถิ่นให้มีการรวมกลุ่มหรือองค์กร และผู้ที่เป็สมาชิกกลุ่มหรือองค์กรพบว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะว่า กลุ่ม องค์กรอาจจะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ด้านสิทธิพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

จากข้อมูลประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่าในสภาวะการณ์ปัจจุบันทางสังคมและทางด้านจิตวิทยามีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น นอกจากนี้ปัจจัยด้านเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ มีความแตกต่างกับด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลกับการปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และความพร้อมของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้สูงขึ้น ตลอดจนการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

7.1 เทศบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนร่วมกันจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมต่าง ๆ รวมทั้งจัดอบรม ผู้นำกลุ่ม/ชมรมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ

7.2 ควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบกฎหมายเพื่อที่จะส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนโดยทั่วไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลมากขึ้น

7.3 ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงสิทธิหน้าที่ และแนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันโดยผ่านทางสื่อที่สำคัญ เช่น วิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์สื่อท้องถิ่น เคเบิลทีวี เสียงตามสายของเทศบาลอย่างต่อเนื่อง

8. เอกสารอ้างอิง

กรณีศึกษา ชมดี. (2524). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จรรยา สุภาพ. (2515). **หลักรัฐศาสตร์**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ชวนะ ภวภานนท์. (2522). ความสำคัญทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ในระบอบประชาธิปไตย : ศึกษาวิเคราะห์เฉพาะกรณีเขตเทศบาลตำบลโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครอง). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉม ทรัพย์เจริญ. (2525). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบทในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประหยัด หงส์ทองคำ. (2526). **การปกครองท้องถิ่นของไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

ประหยัด หงส์ทองคำและอนันต์ เกตุวงศ์. (2524). **รายงานการวิจัยเรื่อง สมรรถนะขององค์การปกครองท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น : บทบาทของเทศบาลและสุขาภิบาล**. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เพทาย วิเศษจนกิจ. (2520). **ความคาดหวังประโยชน์ที่ได้รับจากกลุ่มของสมาชิกกลุ่มในโครงการสารภีตำบลข้าวเม็ง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาชุมชน). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรัสวดี หุ่นพยนต์. (2528). **ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชนยากจน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านเขาดิน ตำบลวังน้ำลาด อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อุทัย หิรัญโต. (2523). **การปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

Lane, Robert.E. (1965). **Political life**. New York : Free Press.